

Словник є черговою спробою відновити у колективній пам'яті призабуті слова, багато з яких і не пригадаємо, коли вживали востаннє. Вони аж ніяк не є прерогативою лише так званої «літературної мови», мови театру чи художнього перекладу, а всенациональним надбанням, з якого повинен активно користати кожен мовець.

Видання неодмінно матиме своє продовження у рамках розширення започаткованої тут серії «Національний мовний корпус». Авторський колектив і надалі опрацюватиме вшукані слова, а також фразеологізми, що роблять нашу мову однією з найбагатших у світі.

Ніколи б не подумав, що нараз доведеться опрацювати стільки цікавих творів художньої літератури. Наприкінці словника обов'язково ознайомтеся з їхнім переліком, сподіваюся, для багатьох подана вибірка джерел стане неабиякою спонуюкою для активнішого читання, а відтак і розширення свого словникового запасу.

Як завжди, радо вітатиму усіх вас на цьогорічному форумі видавців у Львові, який відбудеться 9–13 вересня 2015 р.

Принагідно хочу подякувати працівникам видавництва «Апріорі» за їхню самовіддану працю та сприяння у виданні чергового спільного дітища. Дякую Богові, рідним та близьким за підтримку, а також усім користувачам попередніх та придешніх видань «Авторської кухні словників».

Щиро Ваш, Тарас Береза

А

Абиде (замість «у будь-якому місці; де завгодно»)

– Покажіть їм будь-яке місце, де б вони змогли мене покласти.

– Не знаю, – сказала вона. – Ми ж не чекали хворих. Я не можу покласти вас абиде.

– Покладіть де завгодно, – сказав я. Тоді мовив до швейцара по-італійському: – Знайдіть якусь вільну кімнату.
(*Ернест Хемінгуей «Прощавай, зброє»*)

Абиколи (замість «у будь-який час»)

– Ну що ж, пам'ятатимемо про це. Тепер щодо алібі: це питання не повинне нас турбувати, бо підсунути ціанід можна було абиколи протягом принаймні кількох днів.
(*Айзек Азімов «Подих смерті»*)

Абихто (замість «хто-небудь»)

Погодьтеся, сусідо, що це жодному пекареві не сподобається. Та й ще б пак! Коли піде така мода, що абихто зуміє п'ятьма хлібинами й двома рибками п'ять тисяч душ наситити, – тоді пекарям хоч по жебрах іди, хіба не правда.
(*Карел Чапек «Про п'ять хлібин»*)

Абищо (замість «що-небудь»)

Половати на тигра треба їхати в Бенгалію, тому що саме там водяться найбільші тигри – 2,5–3 метри, й хвіст до метра. Тому, якщо одбити тільки хвоста, то й це вже не абищо.
(*Остап Вишня «Бенгальський тигр»*)

Абияк (замість «як-небудь; як доведеться»)

Йому ввижалося, нібито шматки його щоденного життя, його існування, абияк порозкидані на стільцях і столах, а чорна відчинена валізка зяяла, мов домовина, і в ній лежала біла білизна поряд з чорним костюмом, витертим на колінах і на ліктях.

(Август Стріндберг «Червона кімната»)

Абиякий (замість «будь-який»)

Два тижні ховала Марія гостей. Стерегла хату, годувала, а коли все вийшло, ходила по селу просити милостині, та не абиякої, а молока та сала.

(Олександр Довженко «Мати»)

Абощо (замість «чи що інше; чи щось подібне»)

– Та знаю я, як воно буде, – сказав Ред, – Нехай тільки Мері купить собі якийсь там фартух абощо, то Бесс відразу спитає, на які такі грошики його куплено.

(Джон О'Хара «На краще місце»)

Авжеж (замість «звичайно ж»)

– Авжеж! Так і має бути! – в один голос підтримали його ті, що стояли навколо, й подивилися на суперників: чи згодні вони з цією пропозицією.

(Майн Рід «Вершник без голови»)

Анінайменший (замість «зовсім ніякий»)

Коли я зрештою зрозумів, що можу запитати Руперта про що завгодно й дістати одверту відповідь, він розказав мені, що шлюб між його батьками просто розпався на друзки через те, що вони не мали анінайменшого взаємного інтересу...

(Джеймс Олдрідж «Небезпечна гра»)

Аніскілечки (замість «ні в якій мірі; аж ніяк; зовсім»)

Дивно те, що тітка аніскілечки не подобала на матір: звичайна, тлуста, кругловида, але очі в сестер були майже однакові, тобто однакового розрізу й волошкові, тільки в тітки вони чомусь не здавалися гарними, а що не були холодними, як у матері, то вже напевне.

(Валерій Шевчук «Декоративна жінка»)

Аніскільки (замість «ні в якій мірі; аж ніяк; зовсім»)

Я встрявав до справи, яка аніскільки не обходила мене, але бачив, що, мабуть, саме зі мною, чужинцем з далекої країни, Ларі хотілося б порадитись.

(Сомерсет Моєм «На жалі бритви»)

Анітелень (замість «ні слова; ні звука»)

Вона раптом замовкла, ніби прислухаючись до чогось. Я також прислухався; та в будинку було анітелень: я знав, що старий священик лежить, як і лежав, у своїй труні – такий самий, яким ми його бачили, поважний, насуплений, з порожньою чашею на грудях.

(Джеймс Джойс «Дублінець»)

Анітрохи (замість «зовсім не»)

Коли він виходив по Кору, батько й мати, обое з ганчірками в руках, вдсяте до блиску протирали меблі у вітальні. Він чув, як вони тихо сміються, згадуючи перше своє побачення. Джім не попередив їх, що вона біла. Але вони анітрохи не здивувалися.

(Уїллард Мотлі «Майже білий юнак»)

Анічичирк (замість «ні слова»)

– Гаразд, я анічичирк... О, стали. Чогось видивляються... Знов повернули сюди. Просто сюди... Знов стали... Знов сюди.

Простісінько до нас! Тепер уже йдуть напевне... Слухай,
Геку, я ще один голос упізнав – індіанця Джо.
(Марк Твен «Пригоди Тома Сойєра»)

Анічогісінько (замість «зовсім нічого»)

– Ні, копи не змогли з'ясувати анічогісінько, ніколи нікого не посадили до в'язниці за це. Гадаю, через якийсь час вони просто покинули цю справу.
(Лінвуд Барклей «Втрата»)

Аніяк (замість «жодним способом; ніяким чином»)

Чи й справді воно так, що людині аніяк неспромога змінитися. Доріана опосіла пекуча туга за непорочною чистотою своєї юності, своєї рожевої юності, як назвав її колись лорд Генрі.
(Оскар Вайлд «Портрет Доріана Грея»)

Атож (замість «ясне діло»)

– Атож, потрапляв був і в ще деякі неприємності – і випивка в тому також була винна, як я чув, люди жажливі пліткарі, знаєте, а тому, хто тримає ломбарди, всяке доводиться вислуховувати.
(Стівен Кінг «11/22/63»)

Аякже (замість «ясне діло»)

– Аякже! Ви б послухали, як він вихвалється своїми малюками. Його родина поїхала на літо в Канаду, і Комар просто рветься туди. Жінка й дітлахи для нього дорожчі від усіх грошей на світі.
(Рінг Ларднер «Чемпіон»)

Б

Бабитися (замість «виявляти розніженість»)

Не на те козак удався, щоб із бабами воловодитись. Якого дідька я отут ждатиму? Щоб перевестися на гречкосія, висиджуватись дома, доглядати овець та свиней, та з жінкою бабитись.
(Марія Матіос «Містер і місіс Ю в країні укрів»)

Багатій (замість «багатий чоловік»)

– І це був багатій?
– Він не був Рокфеллером, але всі ці острови міг би купити не торгуючись.
(Роберт Луїс Стівенсон «Корабельна катастрофа»)

Багатійка (замість «багата жінка»)

Коли міс Емілі Френч пішла, мої приятелі розповіли, що вона багатійка і досить ексцентрична особа, що живе вона сама, має служницю і не менше як вісім котів.
(Агата Крісті «Свідок обвинувачення»)

Багатющий (замість «дуже багатий»)

Перед вами лише кілька років життя справжнього, багатющого, розмаїтого! А коли ваша юність мине і врода разом з нею, – тоді ви раптом відкриєте, що для вас не лишилося перемог, або ж змушені будете вдовольнитись благими перемогами, що їх пам'ять про минуле зробить ще більш гіркими, ніж поразки.
(Оскар Вайлд «Портрет Доріана Грея»)